

מולין יקדין ויהושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה תא חז תא

חזתא דאורייתא יסוד חדש ונפלא על הפרשה

בברכות שמוציא האדם מפיו תלויים כל העולמות

במצוותיו, והקשה, הוי ליה למימר 'אשר קדשנו במצוה', הלא על כל ברכה מברך בנפרד. אלא, שאמרנו בתיקוני הזוהר (תקון י"ה): 'אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרוח לעילא', שבכל מצוה יש לצרף יראה ואהבה, ועל כן מברכים 'במצוותיו' כי לכל מצוה נלווים גם יראה ואהבה.

תיקנו לומר קודם ברכת המזון 'אברכה את בכל עת' לעורר את האדם ליראה ואהבה

בהקדמה זו נבין שתיקנו לומר קודם ברכת המזון פסוק 'אברכה את ה' בכל עת', להזכיר לאדם בבואו לקיים מצוה רבה כזו שישכיל כי בברכות שמוציא מפיו תלויים כל העולמות, שזה עיקר גדול ויסודי בעבודתו יתברך, שהאדם יכול בדיבורו לחבר את כל העולמות העליונים, והוא הדבר הנרמז בראשי התיבות 'אברכה את ה' בכל עת' - אבי"ע, כי כשאדם יודע עד כמה כל העולמות תלויים במעשיו ובמוצא פיו מתמלא יראה גדולה עד מאוד, נמצא אפוא כי בפסוק זה נכללת היראה - הדחילו הנדרשת כדי להעלות מצוותו למעלה.

ומאידך, כאשר אדם יודע עד היכן מעשיו מגיעים, מתמלא לבו בשמחה עצומה על שזוכה לכך, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה 'עבדו את ה' בשמחה' - ראשי תיבות אבי"ע, כי כשאדם יודע שכלל עולמות אבי"ע תלויים בעבודתו, עובד הוא את ה' באהבה רבה עד כלות הנפש ובשמחה גדולה ועצומה.

וזה עיקר עבודתו של דוד מלך ישראל ע"ה לפעול במעשיו המשכת שפע העולמות העליונים לעולם העשייה שהיא מידת המלכות, ורמזו הדבר בשמו כי 'מלכות שמים' גימטריא 'דויד' במילוי י' (מחשף הלבן לך ד"ה ומלכ), שכל ימיו עסק בזה והיא מידתו. ועל כן הוא שאמר 'אברכה את ה' בכל עת', וכן 'עבדו את ה' בשמחה', שבראשי תיבותיהם 'אבי"ע' רמזים תכלית עבודתו.

ולכן תיקנו עוד לומר 'זה השולחן אשר לפני ה' ולכוון באמירת 'זה השולחן אשר' שהם סופי תיבות נה"ר. והוא אשר דיברנו, שבברכת המזון פועל האדם להמשיך השפעות מכל העולמות העליונים, שעל זה רומז נה"ר שהוא סוד ההשפעות הנמשכות משמים לכל העולמות (וזה בראשית כו. ועוד). וכשיודע זאת מתמלא יראה ואהבה.

היום אתם מתדבקים בהקדוש ברוך הוא ו'חיים כולכם היום'.

ועל זה אמר דוד המלך ע"ה (תהלים לד ב) 'אברכה את ה' בכל עת תמיד תהילתו בפי', דהיינו על ידי ש'אברכה את ה' בכל עת', על ידי זה נמצא תמיד 'תהילתו בפי' דהיינו כל היום הרי אני מתדבק בו. והוסיף עוד, כי בתיבות 'את ה' בכל עת' נרמז ראשי תיבות 'אבי"ע' שהם ד' העולמות 'אצילות בריאה יצירה עשייה', שעל ידי הברכות מתייחדים כל העולמות.

יראה ואהבה - ההכנה למצוה

ההכנה הנדרשת קודם עשיית המצוות, היא כפי שאמר בעל אור לשמים מאפסא ע"ה בשם הרב הגדול רבי שמעון אודרברגר ע"ה שלפיכך אומרים קודם עשיית מצוה 'אשר קדשנו

ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך (ח י). דרש מו"ר זקני האביר יעקב ע"ה בספרו שערי תשובה (אות י"ט) במה שאמרה תורה (לעיל ד ה) 'ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום', דההתדבקות הזה הוא על ידי הברכות, שהברכות שייכים בכל עת, ועל ידי כן נמצאים ישראל מתדבקים בכל היום בהקדוש ברוך הוא, בין בזמן התפילה, בין בעסק התורה, בין בשעה שאינה זמן התפילה, בין בשעה שאין עוסקים בתורה, שהרי הברכות מצויים בכל היום, נמצא על ידי הברכות מתדבקים ישראל בהקדוש ברוך הוא כל היום, וזהו 'ואתם הדבקים בה' אלקיכם'. ואמר להם, במה אתם מתדבקים בהקדוש ברוך הוא, הוא על ידי הברכות, וזהו 'חיים כולכם היום', 'חיים כלכם היום' גימטריא 'זה ברכה', דהיינו על ידי הברכות שאתם מברכים כל

מילתא דפליאה

כשמברך ברכת המזון בשמחה - מחבר העולמות ביתר שאת

ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך (ח י).

מי פתי לא יתמלא שמחה וחדוה בעת שזוכה לברך ברכת המזון, ואין צורך לומר שברכת המזון שלו תהיה בכוונת הלב ביראה ואהבה, שכן יודע ומאמין מה רבה השפעתה בכל העולמות. ומלבד שזוכה לחבר את כל העולמות, כשיברך בשמחה נוסף עליו מעלה שמחבר את כל העולמות ביתר שאת, שכן 'עבדו את ה' בשמחה' ראשי תיבות אבי"ע.

בזוהר (ויקהל ריח). הפליגו בשבחו של המברך בשמחה, וכך אמרו שם: מאן דמברך לקודשא בריך הוא מגו שבעא בעי לכוונא לביה ולשווא רעותיה בחדוה ולא ישתכח עציב אלא דיברך בחדוה ברזא דא וכו', וכמה דאיהו מברך בחדוה ובעינא טבא הכי יבין ליה בחדוה ובעינא טבא, ובגין כך לא ישתכח עציב כלל אלא בחדוה. ובזוהר חדש (רות מח): אמרו: ומאן דמברך ברכת המזון חדי לעילא וחדי לתתא, ואצטריך לברך בחדוה וברעותא דלבא בגין למחדי מדת הטוב דכתיב (רות ג י) 'ויאכל בועז וישת וייטב לבו'.

ובכתבי האר"י ז"ל (שער המצוות עקב) מבואר: צריך שתדע כי אף על פי שנתבאר לעיל שבתוך הסעודה אם הוא בחול יתעצב אל לבו על החרבן כנ"ל בשם הזוהר, אמנם בברכת המזון אדרבא צריך להראות שמחה יתירה בלבו וכמו שאמרנו בזוהר תרומה (ראה ויקהל ריח). על בועז 'ויאכל וישת וייטב אל לבו' דברין על מזוניה בשמחה ובטוב לבב. וע"י מה שאנו מכוונים באכילתנו אנו ממשיכין לה השפע ומזון, וממה שאנו ממשיכין לה היא מחלקת אחר כך ונותנת מזון ואכילה אלינו, ולכן צריך לברך ברכת המזון בעין טובה בשמחה יתירה להראות לפנינו כנדיבים בעין טובה ולא כצרי עין, ואז גם היא נותנת לנו מזונותינו בשמחה ובעין הטוב.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

בחירה - בכח ההתעוררות משמים

אך אם חלילה אינו שם על לבו, נאמר עליו (אבות פ"ג מ"ד) 'והמפנה לבו לבטלה הרי זה וכו', וכדברי התולדות יעקב יוסף (פרשת צו): אין רשע שאין לו הרהורים טובים בכל יום מכח הכרוז הנ"ל, ובבוא הרהורים טובים מפנה ומעביר מליבו, ועל זה אמרו שהמפנה ליבו לבטלה מתחייב בנפשו, שניתן לו אוצר טוב והוא בורח מהמלך.

בזה יתבאר היטב מה שהיה רגיל לומר הרה"ק מקוצק ע"ה, 'והיו הדברים האלה גוג' על לבבך' (לעיל ו'), שאף אם לא נכנסים דברים אלו בליבו עתה, ישים אותם על ליבו וכשיגיע שעת הכושר יכנסו לליבו. כי כשאדם שם הדברים על ליבו, ומשתוקק שיימצאו מסילות להיכנס לליבו, זוכה ושומע הכרוז המעורר את האדם לתשובה, ובכוחו יכנסו הדברים ללב.

והן הם דברי הבעל שם טוב ע"ה בפסוק (שם ל ד) 'אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך', שגם בהיות האדם מצוי במדרגה נמוכה ומרוחק מהקדושה, אך אם בכל זאת יש מעט כוונה טובה ונכונה 'בקצה השמים', בכח מחשבה זו 'קבצך ה' אלקיך' כי מחשבה זו תעורר שמיעת הכרוז ומתוך זה 'קבצך'.

אין לך אדם שאין לו שעה שיעורוהו משמים

כלל הדברים, על האדם לדעת כי הכל בידי שמים ואף הבחירה, והבחירה שביד האדם היא להבין ולהשריש את זה בקרבו כי כל מצוה שעושה או תורה שלומד או תפילה שמתפלל בכוונה, וכל התקרבות שיש לו ע"י תשובה ומעשים טובים, הרי שכך הכריזו עליו מן השמים. וכאשר יודע ומאמין בזה בלב שלם, תבער בו ההשתוקקות לשמוע דבר ה', ואז מתקיים בו 'אין לך אדם שאין לו שעה' (אבות פ"ד מ"ג) וכמו שביארו צדיקים שהכוונה שאין אדם שאין לו את אותה השעה שבה שומע את הבת קול משמים, ואם ישיכיל לנצל זאת ולהכין בפנימיות ליבו מקום וכלי קיבול לדבר ה', ישמע עוד ועוד ללא שיעור וגבול, ואשריו שזוכה לכך ואשרי חלקו בזה ובבא.

מעולם לא נודע על אדם ששמע בת קול זו, אם כן מה תועלת יש ביציאתה בכל יום.

רק שהרהורי התשובה שיש ליהודי בכל יום, הם מכח הבת קול היוצאת, ואף שלא שומעים אותה באוזניים הגשמיות בכל זאת היא נשמעת לליבות בני אדם, כי הבת קול והכרוז הם בעולם המחשבה, ושם 'אין אומר ואין דברים' (תהלים יט ד), רק הלב יכול להרגיש זאת, ומזה מתעורר האדם לתשובה.

כשישיכיל ששומע הבת קול יוסף עוד לשמוע מה רצון ה'

ואין לדבר סוף, כי באמצעות איתערותא דלעילא שבאה עם הכרוז המכריז 'שובו בנים', מתעורר האדם לעבוד את ה', וכפי מה שמתעורר זוכה לשמוע עוד יותר את הכרוז, וחוזר חלילה, כפי מה שמתעורר ושואף ומשתוקק לעוד רוחניות, מעורר ע"י זה איתערותא דלעילא להשפיע עליו עוד שפע קודש. וכמו שכתב התולדות יעקב יוסף (שם), כי אם יטה אוזן לשמוע קול הקריאה והכרוז, אפשר לכל אדם שישמע, והיינו במחשבה. אמנם אם הוא בר דעת להבין שזהו המחשבה הוא קול הכרוז, והבת קול ממנו יתברך בעצמו על ידי התפשטותו בעולמות עד שמגיע למחשבת אדם זה, ויטה אזן לשמוע כלמודים לשמוע ולעשות, אזי יוסף ה' דבר עמו איך יתנהג בדרכי ה', כמו שכתוב (תהלים כה ח) 'טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך'.

כשמשתוקק לשמוע דבר ה' יזכה לשמיעת הבת קול

הוסיף על זה הרה"ק בעל דגל מחנה אפרים ע"ה (ראה ד"ה שמור) הוא שאמרה תורה (להלן יב כח) 'שמור ושמעת', 'שמור' לשון המתנה, היינו שתהא ממתין ומצפה לשמוע דבר ה' אז בודאי 'ושמעת' הרהורי תשובה הבאים לאדם בכל יום אתערותא דבת קול. כי הרוצה לשקול בפלס רגליו ולבקש דרך ה' ויהיה עומד ומצפה מתי יהיה לו התעוררות דבר ה', אז בודאי ישמע הבת קול שהם הרהורי תשובה.

וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹקֶיךָ שֶׁאֵל מַעֲמֹהָ כִּי אִם לִירָאָה אֵת ה' אֱלֹקֶיךָ לָלֶכֶת בְּכָל דְּרָכָיו וּלְאַהֲבָה אוֹתוֹ וּלְעֲבֹד אֵת ה' אֱלֹקֶיךָ בְּכָל לִבְכָּךְ וּבְכָל נַפְשְׁךָ (י"ב).

דרשו חז"ל (ברכות לג): 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים', ופירש רש"י: כל הבא על האדם ביד הקדוש ברוך הוא הוא וכו', אבל צדיק ורשע אינו בא על ידי שמים, את זו מסר בידו של אדם, ונתן לפניו שתי דרכים, והוא יבחר לו יראת שמים. ועל כך כתב הרמב"ם ע"ה (תשובה פ"ה ה"א): רשות לכל אדם נתונה, אם רצה להטות עצמו לדרך טובה ולהיות צדיק הרשות בידו, ואם רצה להטות עצמו לדרך רעה ולהיות רשע הרשות בידו.

ביד האדם להאמין שאף הבחירה בידי שמים

בעניין הבחירה האריכו בספרים הקדושים לבאר ולהעמיק מה הוא הדבר שבידו של האדם, וכפי שכתב האור לשמים ע"ה (פתחה) שהראשונים העמיקו לשאול על מה דאיתא שהבחירה ביד האדם, הלא גם הבחירה נתונה מאת הקב"ה. ופירש, שהבחירה היא שיודע שגם הבחירה היא מאת הקב"ה. כלומר, אין דבר הנעשה בעולם מבלי רצון ה', אך ביד האדם נתונה הבחירה להשריש בקרבו כי הכל הוא רצון ה' וגם הבחירה בטוב היא אך ורק מכח הבורא שנותן רצון זה לאדם, וכאשר אדם משריש זאת בליבו זוכה ששמים אכן יתנו לו את הבחירה בדרך הטובה.

התעוררות האדם מכח הבת קול היוצאת בכל יום

אם נתבונן נוכל לראות בטוב ה' שכל הרצון והבחירה של האדם ברוחניות מגיע אך ורק מכח ההתעוררות השמיימית שמעוררת אותו לעבוד את ה' ולחפוף בטוב, כפי שידוע מה שפירש הבעל שם טוב ע"ה (תולדות יעקב יוסף ויקרא ד"ה בפסוק ויקרא, צו ד"ה והמפנה) בדברי רבי יהושע בן לוי באבות (פ"ו מ"ב): בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלכונה של תורה. וכן מה שאמרו בזוהר (נשא קכז): שבכל יום בת קול יוצאת ואומרת 'שובו בנים שובבים'. והקשה, לשם מה יוצאת הבת קול, הרי

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

על סדר פרקי אבות

קדושת הדיבור בשבת

שנתן לנו השם יתברך מצות השבת, כדי שנוכל להשיג טעם מענייני עולם הבא, וזהו שאמר הקדוש ברוך הוא 'מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבתי שמה', רמז לעולם הבא שהוא יום שכולו שבת, והוא המתנה הטובה שבבית גנזיו של הקדוש ברוך הוא, ושכר זה הוא מתנה טובה הנעלמת בבית גנזי כי אין ביכולתנו להשיג אותה בעולם הזה, והקדוש ברוך הוא מבקש ליתן אותו לישראל להורישם את השבת הגנוזה לעולם הבא, והדרך לכך היא על ידי 'לך והודיעם', לשמור את השבת כבר בעולם הזה ובזה יזכו ליום שכולו שבת בבית גנזיו של הקדוש ברוך הוא כי בזכות השבת נשיג תענוגי העולם הבא.

נשמה יתירה בשבת הכנה לעולם הבא

ושמירת השבת היא הדרך וההכנה לזכות בה לחיי העולם הבא, כמו שכתב באור החיים הקדוש (שמות לא טז-יז) כי מן הנמנע באופן מוחלט שישג אדם גשמי לעלות לעולם העליון אלא אם כן ישיג ענף ממנו בהיותו בעולם הזה, ולכן אם לא ישיגו ישראל בחינת הנשמה היתירה בשבת, לא יהיה בהם יכולת לזכות לחיים רוחניים לעולם הבא. ועוד הוסיף לפרש שהנשמה קרויה שבת, וזהו שנאמר 'ושמרו בני ישראל את השבת' את הנשמה הנקראת שבת, וכאשר ישמרו את הנשמה הקדושה יזכו בזה 'לעשות את השבת' העליונה לעתיד לבוא, ובזה יזכו להתקיים ליום כולו שבת ומנוחה לחיי העולמים.

זהירות במעלת קדושת הנשמה יתירה

והדרך לזכות לנשמה יתירה מעין העולם הבא כבר בעולם הזה, על ידי שנתנהג כבר עתה באופן הראוי למעלת קדושת הנשמה כדרך בני העולם הבא, לתקן לה דירה נאה וכלים נאים בלב האדם, ולהתרחק בתכלית הריחוק מכל מיני עצבות ומיצר ולאחוזו כפי האפשר בעונג ובשמחה, כי כן היא דרכה של הנשמה בהיותה מתענגת במקומה למעלה, והרי מטעם זה נאסרנו בכל המלאכות ביום השבת, כי שורש הנשמה מעולם שכולו מנוחה ותענוג ולא תמצא מנוח בסיבת מלאכות גשמיות, ולא במעשה המלאכה לבדה תמצא הנשמה כי אם גם במחשבה ודיבור גשמיים, כמו שמצינו שעיקר איסור המלאכה כאשר תהיה כוללת עמה המחשבה, ומלאכת מחשבת אסרה תורה (בבבא מציעא יג:), וכן נאסרו כל דיבורי חול דכתיב 'ממצוא חפצך ודבר דבר', והכל כדי להכין מקום ראוי למנוחתה של הנשמה העליונה.

מקדשכם, שאמר הקדוש ברוך הוא למשה, מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבתי שמה, ואני רוצה ליתנה לישראל, לך והודיעם. ומתנה טובה זו היא הארת קדושה עצומה היורדת מלמעלה להאיר בלבבות בני ישראל בשבת קודש, עד אשר אפילו עם הארץ אינו משקר בשבת מחמת אימת שבת שעליו, והוא רוח קדושה וחיות רוחניות אשר משיג איש הישראל, מעולם העליון שכולו שבת ותענוג, מבית גנזי המלך מלכו של עולם.

רק בשבת משיגים תענוג העולם הבא

והלא השבת הוא מעין עולם הבא (ברכות יג:), ובודאי אין הכוונה שתענוג העולם הבא בשבת הוא שכר על שמירתה, שהרי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, אלא הקדוש ברוך הוא ברוב רחמי רצה להטעים בניו אהוביו מן התענוג הגנוז להם בתורת מתנה, אלא שהעולם החומרי אינו ראוי לקבל הארה רוחנית מעין עולם הבא, וכל עוד נפש האדם טבועה בגשמיות הגוף נמנע ממנה להשיג מעלת תענוגי הנשמה לעתיד, ולפיכך היתה העצה להנחיל מתנה טובה לבני ישראל את יום השבת, ויום זה הוא מעין עולם הבא וזוכים בני ישראל להשיג תענוג העולם הבא גם בעולם הזה, ובכך יוכל כל איש ישראל מעושי רצונו ושומרי שבת להבחין מעין תענוג הרוחני הצפון לצדיקים לעולם הבא.

בשבת משיגים מעלת העולם הבא

על פי דברים אלו פירש באוהב ישראל (פר' כי תשא ד"ה ויאמר ה') את הפסוק 'אך את שבתותי תשמורו וגו' לדעת כי אני ה' מקדשכם, על ידי שמירת שבת תטעמו תענוג הרוחני מעין עולם הבא, וזה יהיה לכם לאות על עולם הבא 'לדעת כי אני ה' מקדשכם', בזכות שמירת שבת תשיגו לדעת כי אני ה' המקדש אתכם לעולם הנצחי, לעולם שכולו שבת. וזוהי המתנה טובה שציוה יהודיע לישראל, לא עצם המצוה ככל המצוות, אלא המתנה טובה המובטחת להם לעולם הבא בשכר המצוות, ובזכות השבת זוכים לדעת ולהשיג מעלת העולם הבא, וכל זה בכח השבת שהיא מעין העולם הבא, וזוכים להשיג המתנה טובה כבר בעולם הזה.

מתנה טובה רמז לחיי העולם הבא

וראה גם במלבי"ם (שמות לא יג) שזהו הטעם

עֲשֵׂה דְבָרִים נְבָרָאוּ בְּעֶרְבֵי שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְאָלוּ הֵן: פִּי הָאָרֶץ, וּפִי הַבָּאָר, וּפִי הָאֵתוֹן... (פ"ה, משנה ו').

אמרו בזוהר (פר' בלק רא:): תלת פומין אלין אתבריו ערב שבת בין השמשות, בשעתא דקדש יומא סלקא פה דממנא על כל שאר פומין, ומאן איהו, ההוא יומא דאסתלק ואתקדש בכולא ההוא דאקרי 'פי ה'. הנה כי כן יום השבת הוא המכוון כנגד הפה, והוא הפה מעל כל הפיות, שבאמצעות יום השבת זוכים להכיר ולראות את פי ה' דיבר שבכל הדברים שבעולם.

חלק הדיבור הוא מעונג שבת שעל ידי קדושת הדיבור יזכה להתענג בקדושה

על המענג את השבת נאמרו דברים מופלגים, כי מצות עונג שבת יקרה וחביבה היא מאוד, וכפי מה שמכבדים את השבת להתענג בה, כך זוכים שיתמלאו משאלותינו ברוחניות ובגשמיות, כמו שאמרו (שבת קיח:). כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים, שנאמר (ישעיה נח יד) 'אז תתענג על ה' וגו' והאכלתיך נחלת יעקב אביך, ונחלת יעקב האמורה כאן היא נחלה בלי גבולות ומיצרים, כמו שנאמר ביעקב אבינו (בראשית כח יד) 'ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה'.

ומסיים הכתוב 'כי פי ה' דיבר', וזו מתנת השבת שזוכים בה לפתיחת פי ה', כמו שראינו בזוהר שיום השבת מכוון כנגד הפה, ולכן לאחר שנאמר 'אז תתענג' נאמר 'כי פי ה' דיבר', כי על ידי קדושת פיו באים לעונג שבקדושה, ולהתוודע שכל אלו הדברים המה פי ה' ממש.

מלבד האיסור בדברי חול יש קדושה לדבר בדברי תורה ותפילה

לכן יש לקדש את הפה בשבת קודש כמו שנאמר (ישעיה נח יג) 'אם תשיב משבת רגלך וגו' ממצוא חפצך ודבר דבר, ודרשו בגמרא (שבת קיא:). שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול, ומלבד שאין לדבר בדברים של חול עוד נוספת בה קדושה וניתן בה הכוח לדבר דברי קדושה בבחינת תורה שבעל פה. וזהו הרמז בלשון הכתוב 'ודבר דבר', ולא כתוב 'ומדבר' 'ומדבר' שהיה משמע לשון זהירות מדיבור לא ראוי כמו שכתוב 'ממצוא חפצך', אלא כתוב 'ודבר דבר' לשון ציווי לדבר דיבורים, כי על ידי פתיחת פי ה' בשבת ניתן בנו הכוח לדבר דיבורים קדושים.

עונג שבת מעין תענוג העולם הבא

הנה חז"ל (שבת י:) למדו מהפסוק (שמות לא יב-יג) 'את שבתותי תשמורו וגו', לדעת כי אני ה'

